

I Slovakien har alla rätt till lika behandling när de utövar sina rättigheter och rätt till skydd mot diskriminering. Företag måste iakttä likabehandlingsprincipen, inte bara när de tillhandahåller varor och tjänster utan även i arbetslivsfrågor. Detta gäller både gentemot arbetssökande och gentemot anställda.

1. Jag har utsatts för företagsrelaterade kränkningar av mina mänskliga rättigheter. Vilket rättsligt skydd har jag i ert land? Inbegriper detta skydd skadestånd?

En av de grundläggande rättigheterna i den slovakiska författningen är **rätten till rättsligt skydd, att göra gällande sina rättigheter inför oberoende domstolar, inklusive författningsdomstolen**, eller inför någon annan myndighet i Slovakien om detta föreskrivs i lag.

Rätten till rättsligt skydd utövas genom att inge en ansökan om att inleda ett rättsligt förfarande (en stämningsansökan). Om en materiell rätt kränks eller riskerar att kränkas kan rättshavaren, oavsett om denne är en fysisk eller juridisk person, utöva sin rätt till rättsligt skydd genom att inge en stämningsansökan, dvs. genom att väcka talan. Alla fysiska och juridiska personer har rätt att väcka talan. Domstolarna är skyldiga att pröva varje talan. Av talan måste det tydligt framgå **vad** käranden yrkar, **dvs. vilken form av beslut eller åtgärd som käranden kräver**. I käromålet redogör käranden för sina yrkanden. Domstolen kan inte bevilja annat än vad som yrkats. Beroende på resultatet av rättsprocessen kan domstolen bevilja mindre än vad käranden har yrkat. Domstolen kan endast bevilja mer om det enligt lag kan göras en särskild uppgörelse mellan parterna eller om domstolen på eget initiativ kunde ha inlett rättsprocessen.

En person som utsatts för en företagsrelaterad människorättskränkning har därför rätt till rättsligt skydd. När en sådan person väcker talan ska denne i käromålet redogöra för sina yrkanden och det skadestånd som begärs i egenskap av käreande i målet.

I mål som rör brott mot en fysisk persons heder, värdighet, hälsa eller personliga integritet, familjeliv osv. har målsäganden rätt att kräva skadestånd för ideell skada i domstol. Storleken på skadeståndet för ideell skada fastställs i huvudsak i förhållande till

brottsoffret, hans eller hennes liv fram till den aktuella tidpunkten och den miljö som han eller hon lever och arbetar i,

skadans svårighetsgrad och under vilka omständigheterna skadan ägde rum,

hur stora konsekvenser skadan beräknas få för brottsoffrets privatliv,

hur stora konsekvenser skadan beräknas för brottsoffrets ställning i samhället.

2. Har ni särskilda regler för grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna? Gäller dessa regler vid miljöbrott och grov arbetsexploatering?

Enligt arbetsmarknadslagen är det förbjudet med diskriminering i anställningsförhållanden. Företag är därmed direkt skyldiga att iakttä likabehandlingsprincipen innan ett anställningsavtal ingås och i sina anställningsförhållanden. Mer detaljerade bestämmelser anges i diskrimineringslagen, som förbjuder diskriminering i arbetslivet och i liknande rättsförhållanden på grund av kön, religion eller övertygelse, ras, nationalitet eller etnicitet, funktionsnedsättning, ålder, sexuell läggning, civilstånd och familjeförhållanden, hudfärg, språk, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, könstillhörighet eller annan ställning, eller på grund av en anmälan om brott eller andra antisociala handlingar.

Enligt arbetsmiljölagen måste företag garantera säkra arbetsförhållanden, byggnader, vägar, maskiner och teknisk utrustning, arbetsprocesser, arbetsorganisation osv. för att trygga hälsa och säkerhet på arbetsplatsen.

I Slovakiens författning anges att ingen får tvingas att utföra arbete eller tillhandahålla tjänster.

Brott i form av grova människorättskränkningar, exempelvis frihetsbrott (som människohandel, begränsning av den personliga friheten eller begränsning av friheten att bosätta sig var man vill), och brott som innebär en fara för allmänheten och miljön (t.ex. olaglig avfallsdeponering, otillåtna utsläpp, brott mot vatten- och luftskyddsbestämmelserna, otillåten tillverkning och hantering av ämnen som förstör ozonlagret och andra ämnen) klassificeras i strafflagen som uppsåtliga brott, som enligt lag straffas med fängelse i minst fem år. Straffansvaret vid sådan brott ligger hos gärningsmännen, som kan vara fysiska personer enligt strafflagen eller juridiska personer enligt lagen om juridiska personers straffansvar och strafflagen.

Vid grova människorättskränkningar, inklusive miljöbrott och grov arbetsexploatering, gäller följaktligen särskilda regler i fråga om straffets längd. Enligt strafflagen är straffet längre för ett brott än för en förseelse.

3. Jag har utsatts för en människorättskränkning av ett transnationellt europeiskt företag utanför EU. Har jag möjlighet till rättslig prövning i ert land om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? När kan jag hävda att mina rättigheter har kränkts? Var kan jag få mer information?

Vid internationella rättstvister måste det fastställas vilken domstol som ska pröva och avgöra målet. Dessutom är det nödvändigt att fastställa enligt vilket lands lag sakförhållandena i målet ska fastställas. Lagen om internationell privat- och processrätt har till syfte att fastställa vilken rättsordning som reglerar civilrättsliga, handelsrättsliga, familjerättsliga, arbetsrättsliga och liknande förhållanden med ett internationellt inslag. I den del av lagen som handlar om internationell processrätt fastställs i vilka mål de slovakiska domstolarna har behörighet, i vilka mål de slovakiska domstolarna har exklusiv behörighet och i vilka mål parterna i tvisten själva kan välja att låta en slovakisk domstol pröva målet. Det är viktigt att framhålla att de slovakiska domstolarna alltid följer de slovakiska processrättsliga bestämmelserna och att slovakisk lag tillämpas i förfarandet om den slovakiska domstolen inte inom en skälig tidsperiod kan fastställa innehållet i en utländsk lag eller om det är svårt eller omöjligt att fastställa innehållet i en utländsk lag.

I en sådan situation tillämpas i regel endast de bestämmelser i den slovakiska lagen om internationell privat- och processrätt som rör lagval genom ömsesidigt avtal, dvs. där båda parter i tvisten går med på att målet prövas vid de slovakiska domstolarna. Om ett avtal om domstols behörighet har träffats till förmån för endast en av parterna, behåller den parten emellertid sin rätt att väcka talan vid varje annan domstol som är behörig. I ärenden som rör anställningsavtal, försäkringsavtal och konsumentavtal är avtal om domstols behörighet endast giltiga om de inte utesluter behörighet för domstolarna i det land där käranden är bosatt eller om avtalet har ingåtts efter tvistens uppkomst.

För mer information kontakta:

[Nationella kontaktpunkten för företag och de mänskliga rättigheterna \(Národné kontaktné miesto pre podnikanie a ľudské práva\)](#)

[Slovakiens justitieministerium](#)

4. Kan ombudsmannainstitutioner, likabehandlingsorgan eller nationella institut för mänskliga rättigheter stödja offer för företagsrelaterade människorättskränkningar som begåtts av transnationella europeiska företag utanför EU? Kan dessa organisationer utreda mitt fall om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU? Finns det andra offentliga inrättningar (t.ex. arbetsinspektion eller miljöinspektion) i ert land som kan utreda mitt fall? Var kan jag få information om mina rättigheter?

Enligt den slovakiska författningen ska det inrättas en **offentlig försvarare av de mänskliga rättigheterna (ombudsman)**. Den slovakiska ombudsmannen utses av det slovakiska nationalrådet. Fysiska och juridiska personer kan vända sig till ombudsmannen om de anser att deras grundläggande rättigheter har kränkts av en offentlig myndighets åtgärder, beslut eller underlåtenhet att agera. Det innebär att en person som inte bor i Slovakien eller vars rättigheter och friheter inte har kränkts av slovakiska myndigheter endast får be ombudsmannen om råd, men att ombudsmannen inte har rättslig befogenhet att pröva frågan eller agera i ärendet.

I Slovakien fungerar det **slovakiska nationella centrumet för de mänskliga rättigheterna** (*Slovenské národné stredisko pre ľudské práva*) som den nationella institutionen för de mänskliga rättigheterna och även som det nationella diskrimineringsorganet. Centrumets huvuduppgift är att se till att de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna respekteras i Slovakien, däribland likabehandlingsprincipen. Centrumet vidtar en rad åtgärder för att fullgöra sitt uppdrag och tillhandahåller en mängd tjänster för att skydda och främja de mänskliga rättigheterna. Det har också ett nära samarbete med internationella människorättsorganisationer och människorättsinstitutioner. I september 2018 **inrättade det slovakiska centrumet för de mänskliga rättigheterna den nationella kontaktpunkten för företag och de mänskliga rättigheterna**. I enlighet med den lagstiftning som reglerar centrumets verksamhet och funktionssätt tillhandahåller kontaktpunkten bland annat juridisk rådgivning om diskriminering på arbetsplatsen (inklusive kostnadsfritt juridiskt ombud i rättsprocesser) och rådgivning om hur man i största möjliga utsträckning skyddar de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna – från jämställdhet till miljöskydd, **men endast i Slovakien** (i enlighet med civilprocesslagen, enligt vilken den allmänna domstol som en fysisk person ska vända sig till är den domstol inom vars domkrets den fysiska personen är bosatt, respektive i enlighet med lagen om internationell privat- och processrätt).

På miljöskyddsområdet finns den **slovakiska miljöinspektionen** (*Slovenská inšpekcia životného prostredia*). Med hjälp av denna utövar miljöministeriet statlig tillsyn och utdömer straff mot fysiska personer, företag och andra juridiska personer i enlighet med lagen om skydd av naturen och landskapet.

Miljöinspektionen är endast behörig **i Slovakien och brott mot denna lag måste därför ha begåtts i Slovakien**.

Lagen om arbetsinspektioner och olagligt arbete och olaglig anställning reglerar utförandet av **arbetsinspektioner i Slovakien, vilket innebär att brott mot denna lag måste ha begåtts i Slovakien**.

Av ovanstående följer att personer som anser att deras grundläggande mänskliga rättigheter och friheter har kränkts, men som inte är EU-medborgare eller bor i EU, inte kan begära rättsligt skydd från de nationella myndigheter som skyddar de grundläggande rättigheterna och friheterna i Slovakien.

5. Är transnationella europeiska företag i ert land skyldiga att inrätta mekanismer för klagomål eller medlingstjänster för kränkningar som orsakats av deras affärsverksamheter? Gäller dessa skyldigheter även kränkningar som ägt rum utanför EU? Vem har ansvaret för att övervaka dessa aktiviteter i ert land? Finns det offentliga rapporter som ger information om hur systemet fungerar?

Slovakien har inte ålagt europeiska multinationella företag att inrätta mekanismer för klagomål, eftersom en sådan skyldighet endast åläggs statliga myndigheter och de självstyrande territoriella enheterna och andra slovakiska organ, i enlighet med lagen om klagomål. Som EU-medlem måste Slovakien emellertid genomföra EU-lagstiftningen.

I Slovakien kan multinationella företag kontakta den nationella kontaktpunkten för företag och de mänskliga rättigheterna, som tillhandahåller utbildning, samråd och juridisk rådgivning på detta område.

Medling är en frivillig process som syftar till att lösa tvister utanför domstol. I Slovakien regleras medling av lagen om medling. Medling kan användas för att lösa tvister utanför domstol. Medling kan användas i samband med civilrättsliga tvister, familjerättsliga tvister, kommersiella förpliktelser och anställningsförhållanden, men även vid gränsöverskridande tvister till följd av liknande rättsförhållanden mellan företag med säte i eller som bedriver verksamhet i Slovakien. Enligt civilprocesslagen ska domstolen alltid ströva efter att få parterna att göra upp i godo. Domstolen kan föreslå att parterna ska nå en uppgörelse genom medling. Den kan emellertid inte tvinga parterna till medling. Medling kräver att de berörda parterna frivilligt går med på medling och aktivt deltar i medlingen.

6. Har jag särskilda rättigheter om jag som brottsoffer i en utsatt situation begär rättslig prövning av företagsrelaterade människorättskränkningar? Kan jag få rättshjälp och i så fall på vilka villkor? Vilka kostnader kommer att täckas av rättshjälpen? Kan jag få rättshjälp på samma villkor om jag inte är EU-medborgare och inte bor i EU?

I Slovakien definieras "brottsoffer" på följande sätt i lagen om brottsoffer: särskilt utsatta offer (barn, personer äldre än 75 år, personer med funktionsnedsättning, offer för människohandel, organiserad brottslighet, ett av brotten mot mänsklig värdighet, ett av terroristbrotten, offer för våldsbrott eller hot om våld på grund av kön, sexuell läggning, nationalitet, ras eller etnicitet, religion eller övertygelse, offer för andra brott som löper ökad risk att utsättas för upprepad viktigmisering grundat på en individuell bedömning av offret och dess personliga egenskaper, relation till gärningsmannen eller beroendeställning till gärningsmannen, brottets typ eller natur och omständigheterna kring brottet) som deltar i en brottmålsprocess enligt slovakisk rätt.

Brottsbekämpande myndigheter (polis och åklagare), domstolar och organ som bistår brottsoffer måste informera brottsoffren om deras rättigheter på ett enkelt och lättbegripligt sätt. De ska framför allt ta hänsyn till brottsoffer som har svårt med förståelsen eller kommunikationen till följd av vissa typer av funktionsnedsättningar, språkkunskaper eller begränsad förmåga att uttrycka sig. I brottmålsprocesser deltar brottsoffer i egenskap av antingen den som anmälde brottet, målsägande eller vittne. De har då de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dem enligt straffprocesslagen. De brottsbekämpande myndigheterna, domstolarna och brottsofferorganisationerna genomför individuella bedömningar av hur grovt brottet mot brottsoffret är, i syfte att fastställa om brottsoffret befinner sig i en särskilt utsatt situation och för att förhindra upprepad viktigmisering.

Brottsoffer ska ges juridiskt bistånd i form av rättslig information och i form av ett juridiskt ombud som företräder dem i brottmålsprocesser, tvistemålsprocesser och när de begär skadestånd. Rättshjälp ges av det slovakiska rättshjälpscentrumet (*Centrum právnej pomoci*) på de villkor och i den omfattning som fastställs i lagen om rättshjälp till personer i materiellt behov av hjälp. Rättshjälpscentrumet ger rättshjälp till alla fysiska personer som deltar i en nationell tvist. I gränsöverskridande tvister ges rättshjälp dock endast till fysiska personer som har hemvist i eller stadigvarande vistas i en medlemsstat. På grundval av villkoren i internationella fördrag som Slovakien är bundet av eller förklaringar om ömsesidighet från det slovakiska justitieministeriet ges rättshjälp vid en rättsprocess vid en slovakisk domstol även till medborgare i en stat som är part i ett internationellt fördrag, eller till personer som är stadigvarande bosatta i en sådan stat, eller till personer där sakfrågan i en rättsprocess vid en slovakisk domstol har en direkt koppling till deras tidigare hemvist i Slovakien. Det finns möjlighet att företrädas av en advokat (eller ett juridiskt ombud) enligt lagen om juristyrken och handelslagen.

Personer som är i materiellt behov av hjälp (vars inkomst är mindre än 1,4 gånger existensminimum (i Slovakien) eller som får socialbidrag (i Slovakien)) har rätt till kostnadsfri rättshjälp från rättshjälpscentrumet, förutsatt att tvisten inte uppenbart saknar grund och att tvisteföremålets värde överstiger den lagstadgade minimilönen.

Sökande har rätt till rättshjälp från rättshjälpscentrumet och ska samtidigt själva stå för 20 procent av kostnaderna för ett juridiskt ombud, om de uppfyller följande tre villkor: sökandens inkomst är högre än 1,4 gånger existensminimum (i Slovakien) men högst 1,6 gånger det beloppet och sökanden saknar tillräckliga tillgångar för att anlita juridiska tjänster, tvisten saknar inte uppenbart grund och tvisteföremålets värde överstiger den lagstadgade minimilönen. Rättshjälpscentrumet prövar alltid om dessa villkor är uppfyllda innan det beviljar rättshjälp.

I övriga fall bekostar brottsoffren själva en advokat (eller ett juridiskt ombud).

Skydd av visselblåsares rättigheter utgör en specialkategori. Lagen om skydd av visselblåsare reglerar villkoren för att skydda anställda vid en anmälan om brott eller andra antisociala handlingar, rättigheterna och skyldigheterna för personer som anmäler antisociala handlingar, och inrättandet av kontoret för skydd av visselblåsare (*Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti*) och dess status och behörighet.

Visselblåsare kan begära skydd när de anmäler en allvarlig antisocial handling som utgör ett brott eller under en brottmålsprocess. Begäran görs till en allmän åklagare. Om en begäran om skydd för visselblåsare görs till en annan offentlig myndighet vidarebefordras begäran utan dröjsmål till en allmän åklagare. Om åklagaren finner att visselblåsarens anmälan är välgrundad ska åklagaren omedelbart bevilja det skydd som begärts. Särskilt skydd beviljas visselblåsare för att förhindra viktimisering och för att gärningsmannen inte ska kunna begå brott mot visselblåsaren i form av hot, trakasserier, tvång eller maktmissbruk, eller genom att hämnas eller på annat sätt påverka brottsoffrets fysiska eller psykiska integritet.

Om brottsoffret påstår sig ha utsatts för diskriminering beviljas skydd enligt diskrimineringslagen. Enligt denna ska omotiverade åtgärder mot en klagande också betraktas som en form av diskriminering. I diskrimineringsärenden tillhandahåller det slovakiska centrumet för de mänskliga rättigheterna juridisk rådgivning. Centrumet kan även företräda brottsoffer i rättsprocesser.

Centrumet tar inte hänsyn till brottsoffrets nationalitet, men skydd kan endast ges till brottsoffer som bor i Slovakien.

Senaste uppdatering: 29/07/2020

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.